

УДК 35.078.2:338.2

А. І. БРЕНДАК,
аспірант кафедри економічної політики
та врядування,
Національна академія державного управління
при Президентіві України

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

У статті наголошено на необхідності забезпечення проведення Україною у рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС реформ у багатьох сферах, однією з яких є митний контроль, що відповідно до кращих сучасних міжнародних практик має базуватися на застосуванні системи управління ризиками. Уточнено за результатами аналізу документів ВМО, СОТ, Стратегії з управління митними ризиками ЄС, Митних прототипів ЄС, а також положень чинного митного законодавства України та напрацювань вітчизняних науковців стратегічні напрями розвитку національної системи управління митними ризиками. До них віднесено: вдосконалення законодавчого забезпечення, а також процесів управління ризиками та налагодження ефективної взаємодії учасників указаної системи; розбудову організаційної структури; впровадження сучасних інформаційних технологій аналізу та оцінки ризиків, а також моніторингу ефективності їх застосування; ресурсне забезпечення та підготовку персоналу.

Аргументовано, що вжиття комплексу заходів за визначеними стратегічними напрямими сприятиме реформуванню державної митної справи на засадах запровадження сучасної системи проходження митного контролю дасть змогу надати відповідним управлінським процесам необхідного динамізму і послідовності.

Ключові слова: державна митна справа, державний митний контроль, управління митними ризиками, таргетинг, Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

A. I. BRENDAK,

Ph.D candidate of economic policy and governance department, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

STRATEGIC DIRECTIONS OF CUSTOMS RISK MANAGEMENT SYSTEM DEVELOPMENT WITHIN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE

Within implementation of the EU-Ukraine Association Agreement, Ukraine has to perform reforms in many areas. One of such areas is customs control, which, according to the best international practices, should be based on the application of risk management system. The article specifies strategic areas of Ukrainian customs risk management system development. These areas are based on the results of analysis of WCO and WTO documents, EU Customs Risk Management Strategy, EU Customs blueprints, as well as provisions of existing Ukrainian customs legislation and developments of Ukrainian scientists. Areas are the following: improvement of legal basis; organizational structure development; improvement of risk management and establishment of effective interaction between stakeholders; introduction of up-to-date information technologies for risk analysis and assessment, as well as monitoring the effectiveness of its application; resource support and staff training.

It is argued that implementation of comprehensive set of measures in mentioned strategic areas will contribute to the reforming of state customs affairs. These changes would be based on introduction of modern customs control system. At the same time it will allow to ensure relevant management processes with the necessary dynamism and consistency.

Key words: state customs affairs, state customs control, customs risk management, targeting, Association agreement between Ukraine and EU.

А. И. БРЕНДАК,

аспирант кафедры экономической политики и управления, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ТАМОЖЕННЫМИ РИСКАМИ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ

В статье акцентировано внимание на необходимости обеспечения проведения Украиной в рамках выполнения Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС реформ во многих сферах, в частности, в сфере таможенного контроля, который, в соответствии с лучшими современными международными практиками должен базироваться на применении системы управления рисками. Уточнены по результатам анализа документов ВТамО, ВТО, Стратегии по управлению таможенными рисками ЕС, Таможенных прототипов ЕС, а также положений действующего таможенного законодательства Украины и наработок отечественных ученых, стратегические направления разви-

© Брендак А. І., 2017

тия национальной системы управления таможенными рисками. К ним отнесены: совершенствование законодательной базы, а также процессов управления рисками и налаживание эффективного взаимодействия участников указанной системы; развитие организационной структуры; внедрение современных информационных технологий анализа и оценки рисков, а также мониторинга эффективности их применения; ресурсное обеспечение и подготовка персонала.

Аргументировано, что применение комплекса мер по определенным стратегическим направлениям будет способствовать реформированию государственного таможенного дела на основе внедрения современной системы прохождения таможенного контроля позволит придать соответствующим управленческим процессам необходимый динамизм и последовательность.

Ключевые слова: государственное таможенное дело, государственный таможенный контроль, управление таможенными рисками, таргетинг, Соглашение о ассоциации между Украиной и ЕС.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Статтею 76 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з другої сторони, передбачено, що сторони серед іншого забезпечать застосування сучасних митних методів, зокрема оцінки ризиків, постаудитного контролю та методів аудиту компаній для спрощення і сприяння ввезенню та випуску товарів, а також застосування міжнародних документів, що використовуються у митній справі і торгівлі, у тому числі тих, що розроблені Всесвітньою митною організацією (ВМО), Світовою організацією торгівлі (СОТ), а також керівних принципів ЄС, таких, як Митні прототиби [1].

Крім того, необхідність застосування та розвитку системи управління ризиками під час митного контролю є міжнародним зобов'язанням України в частині реалізації положень розд. 6 Загального додатка до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур [2], розд. 4 ст. 7 Угоди про спрощення процедур торгівлі СОТ [3], Рамкових стандартів безпеки та спрощення міжнародної торгівлі ВМО [4].

З огляду на це питання забезпечення функціонування національної системи управління ризиками під час митного контролю у чіткій відповідності з міжнародними стандартами та кращим європейським досвідом є надзвичайно актуальним і практично значущим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за проблематикою та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблематика визначення митних ризиків і розбудови відповідної системи управління в Україні досліджувались у працях І.Г.Бережнюка [5], І.В.Несторишена [6], П.В.Пашка [7], Є.М.Рудніченка [8], С.С.Терещенка [9] та інших фахівців. Розглядаючи ці питання, науковці зосереджували увагу переважно на аналізі та оцінці ризиків проходження процедур митного контролю, висвітленні нормативно-правових та організаційних аспектів функціонування діючої системи управління ризиками, виокремленні доцільних заходів щодо її вдосконалення. Разом з тим невирішеним залишається питання формування комплексного бачення стратегічних напрямів розвитку системи управління митними ризиками з урахуванням специфіки інституційних перетворень у національній економіці та впливу новітніх тенденцій, пов'язаних із виконанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, результатів аналізу положень ключових міжнародних документів та Митних прототипів ЄС [10]. Невизначеність довгострокових цільових орієнтирів становлення сучасної гнучкої системи управління ризиками суттєво ускладнює процес реформування вітчизняної державної митної справи, а також створює перешкоди для повноцінного виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань.

Формування цілей статті. Таким чином, **метою статті** є уточнення стратегічних напрямів розвитку системи управління митними ризиками в контексті завдань євроінтеграції нашої країни з урахуванням положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а також Митних прототипів ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні інструменти митного контролю мають бути орієнтовані не лише на посилення зовнішньоекономічної безпеки держави, а й на створення сприятливих умов для руху товарів через державний кордон шляхом спрощення

та прискорення митних процедур. Саме тому у провідних країнах світу на зміну тотальному митному контролю приходять система управління ризиками, яка спрямована на виявлення порушень митного законодавства.

Потенційні переваги запровадження механізмів управління ризиками зумовлюють доцільність їх розгляду як пріоритету розвитку системи митного контролю в Україні. На сьогодні існують ґрунтовні праці вітчизняних дослідників щодо вдосконалення системи управління ризиками в автомобільних та морських пунктах пропуску, більшість з яких уже реалізована [5, с. 132–155, 199–227], визначення завдань управління митними ризиками з позицій забезпечення економічного зростання та митної безпеки [6, с. 191–194], передумов здійснення вибіркового митного контролю [7, с. 423–427, 548–559; 8, с. 188–190]. Проте в сучасних умовах господарювання довгострокові орієнтири розбудови національної системи управління митними ризиками великою мірою визначаються потребами у виконанні міжнародних зобов'язань нашої країни. У цьому зв'язку слід уточнити стратегічні цілі розвитку відповідної державно-управлінської діяльності в Україні саме з урахуванням цих чинників впливу.

За основу доцільно взяти положення Повідомлення Європейської Комісії до Європейського Парламенту, Ради ЄС і Європейського економічного та соціального комітету щодо Стратегії ЄС та Плану заходів з управління митними ризиками: Протидія ризикам, посилення безпеки ланцюга поставок та спрощення торгівлі (COM (2014) 527) (далі – Стратегія з управління митними ризиками ЄС) [11]. У цьому документі наголошується на тому, що ефективне управління митними ризиками є критично важливим для таких цілей:

- забезпечення безперервності ланцюга поставки при міжнародному переміщенні товарів і захисту безпеки Союзу та його резидентів;
- захисту фінансових та економічних інтересів Союзу та його країн-членів;
- спрощення і прискорення митних формальностей для представників законослухняного бізнесу та підвищення конкурентоспроможності ЄС.

Такий підхід відповідає цілям застосування системи управління ризиками, визначеним ч. 3 ст. 361 Митного кодексу України [15], і дає змогу конкретизувати стратегічні напрями розвитку національної системи управління ризиками митного контролю. Так, до них пропонується включити:

- удосконалення законодавчого забезпечення;
- розбудову організаційної структури, впорядкування процесів управління ризиками та налагодження ефективної взаємодії учасників цієї системи;
- упровадження сучасних інформаційних технологій аналізу та оцінки митних ризиків;
- ресурсне забезпечення та належну підготовку персоналу.

Удосконалення законодавчого забезпечення відповідної державно-управлінської діяльності має бути зорієнтоване на створення необхідного нормативно-правового підґрунтя реалізації положень Митних прототипів ЄС щодо створення, впровадження та належного функціонування системи управління ризиками [10].

Варто зауважити, що положення чинного Митного кодексу України щодо застосування системи управління ризиками в цілому відповідають стандартним правилам 6.3 та 6.4 розд. 6 Загального додатка до Кіотської конвенції, розд. 4 ст. 7 Угоди про спрощення процедур торгівлі СОТ, положенням Митного кодексу Союзу ЄС щодо управління ризиками, прийнятого згідно з Регламентом ЄС № 952/2013 (далі – Митний кодекс ЄС) [12]. Водночас з урахуванням рекомендацій Рамкових стандартів безпеки та спрощення міжнародної торгівлі ВМО, Компендіуму з управління ризиками ВМО, а також кращого міжнародного досвіду з управління митними ризиками у 2015 р. в Україні було оновлено порядок здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками, передбачений ч. 2 ст. 363 Митного кодексу України [15]. Зокрема, в нього були включені положення про можливість здійснення таргетингу, який сьогодні є одним із ключових підходів до аналізу та оцінки митних ризиків у багатьох країнах ЄС, розподілу ризиків на фіскальні ризики та ризики безпеки,

а також пріоритетності компетенції митниць щодо їх моніторингу і, відповідно, вжиття заходів реагування.

Проте із розвитком управлінської практики в цій сфері відносин набуває актуальності внесення змін до чинного законодавства України в частині врегулювання питань надання перевізниками попередньої інформації про товари, транспортні засоби, заплановані до переміщення, в обсязі та із дотриманням часових нормативів, передбачених міжнародними стандартами. Застосування правила попереднього інформування перевізниками має передбачати введення відповідальності суб'єктів господарювання за неподання, невчасне подання або подання неповної, неточної та/або неправдивої інформації про товари, транспортні засоби, заплановані до переміщення.

Видається доцільним також законодавче оформлення порядку автоматизованого розподілу суб'єктів господарювання залежно від характеристик та історії їх господарської діяльності. Це дасть змогу автоматично враховувати добropорядність суб'єктів господарювання, які відповідатимуть установленим критеріям, при здійсненні аналізу та оцінки митних ризиків.

У рамках імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС законодавчого врегулювання також потребують питання приєднання нашої країни до Нової спільної транзитної системи ЄС (NCTS) [1] та впровадження інституту уповноваженого економічного оператора. Доречним є закріплення в національному законодавстві положень про доповнення переліку попередніх рішень, які можуть прийматися митницями, попередніми рішеннями з питань визначення митної вартості товарів щодо відповідного методу або критеріїв та їх застосування, які будуть використовуватися для визначення митної вартості відповідно до конкретних обставин. На сьогодні ці положення рекомендуються, але не є обов'язковими для впровадження, країнам-членам СОТ з урахуванням підпункту "і" пункту "b" розд. 9 ст. 3 Угоди про спрощення процедур торгівлі СОТ [3].

Пріоритетом удосконалення нормативно-правового супроводу системи управління ризиками при переміщенні товарів, транспортних засобів через кордон має стати чітке визначення послідовності дій посадових осіб митниць, які працюють у різних пунктах пропуску, а також упровадження єдиних підходів до порядку застосування наявного програмного забезпечення і технічних засобів митного контролю. Це передбачає розробку і видання відповідних нормативно-правових актів та/або внутрішніх розпорядчих документів Державної фіскальної служби (ДФС) України.

Стратегічні завдання *розбудови організаційної структури, впорядкування процесів управління ризиками та налагодження ефективної взаємодії учасників цієї системи* в Україні зумовлюються насамперед необхідністю виконання положень Митних прототипів ЄС у частині доцільності створення на центральному рівні підрозділу з управління ризиками, відповідального за збирання інформації, аналіз, розробку та внесення змін до профілів ризику, визначення ефективності вжитих заходів контролю та внесення відповідних змін та/або доповнень до системи управління ризиками [10].

На сьогодні в ДФС України створено незначний за чисельністю структурний підрозділ з управління митними ризиками, а на регіональному рівні повноцінні підрозділи такого спрямування наразі не визначено. Це ускладнює внутрішню організаційну взаємодію та зв'язки з іншими контролюючими та правоохоронними органами, не дає змоги вчасно впливати на операційні процеси та контролювати результати вжитих заходів. Вирішення цієї проблеми лежить у площині посилення кадрового забезпечення структурного підрозділу з управління митними ризиками ДФС, досягнення оптимального рівня децентралізації відповідних функцій та створення розгалуженої регіональної мережі спеціалізованих самостійних підрозділів у митницях.

Серед перспективних напрямів роботи у сфері налагодження ефективної організаційної взаємодії учасників системи управління митними ризиками слід також назвати:

- організаційне супроводження процесів управління ризиками, яке полягає, зокрема, в подальшій підтримці в актуальному стані реєстру ризиків (що визначає пріоритетні напрями

розробки заходів з управління ризиками), інструментів з управління ризиками (профілі ризиків, орієнтування, переліки індикаторів ризику, методичні рекомендації щодо роботи посадових осіб митниць з аналізу, виявлення та оцінки ризиків тощо), прийнятті внутрішніх розпорядчих документів ДФС з питань управління митними ризиками для організації єдиного підходу до застосування тих чи інших інструментів, програмних продуктів тощо;

- підтримку в актуальному стані автоматизованої системи аналізу та управління ризиками (АСАУР) шляхом наповнення її новими профілями ризику, актуалізації діючих профілів ризику, вдосконалення автоматизованих алгоритмів аналізу та оцінки ризиків, зокрема для врахування наявності у суб'єкта господарювання статусу уповноваженого економічного оператора;
- посилення ролі митниць у процесах управління ризиками, в тому числі шляхом регіонального профілювання ризиків;
- надання структурному підрозділу з управління митними ризиками ДФС повноважень щодо ініціювання в межах компетенції виконання необхідних заходів іншими структурними підрозділами, територіальними органами, мобільними групами тощо;
- розширення джерел інформації для аналізу та оцінки ризиків, у тому числі для автоматизованого аналізу та оцінки ризиків (зокрема, за рахунок використання при оцінці ризиків даних, отриманих від контролюючих органів у рамках реалізації концепції “Єдиного вікна” даних податкового блоку, інформації про наявність у суб'єкта господарювання статусу уповноваженого економічного оператора тощо);
- застосування таргетингу під час митного контролю з метою підвищення точності відбору найбільш ризикових зовнішньоекономічних трансакцій, а також для оцінки ризиків до прибуття товарів, транспортних засобів у пункти пропуску;
- створення комплексної автоматизованої системи моніторингу застосування системи управління ризиками;
- використання додаткових механізмів верифікації результатів митного контролю, в тому числі шляхом застосування засобів фіксації виконання митних формальностей, визначених за результатами застосування системи управління ризиками (в тому числі засобів фото-, відеофіксації під час проведення оглядів (переоглядів) товарів, транспортних засобів) [14].

Реалізація таких заходів має супроводжуватися розширенням джерел інформації для здійснення всебічного аналізу та виваженої оцінки ризиків, у тому числі за рахунок попередньої інформації від перевізників про товари, транспортні засоби, заплановані до переміщення через кордон, інформації від інших контролюючих та правоохоронних органів, суб'єктів господарювання, міжнародних організацій, уповноважених органів іноземних країн. Для забезпечення оперативного збирання інформації необхідне створення бази даних ризиків – спеціального програмного забезпечення, яке передбачатиме можливість внесення будь-якою посадовою особою митниці інформації про можливі ризики порушень законодавства та даватиме змогу відстежувати процес опрацювання уповноваженими підрозділами наданих пропозицій. З метою проведення аналізу та оцінки ризиків безпеки, перевірки дотримання фізичними особами, які перетинають кордон, положень чинного митного законодавства доречно врегулювати питання щодо передачі Державною прикордонною службою України до ДФС інформації про всіх осіб, які перетинають кордон, у режимі он-лайн.

Одним з найважливіших напрямів розвитку системи управління митними ризиками в Україні є *упровадження сучасних інформаційних технологій аналізу та оцінки митних ризиків*. На сьогодні для митного контролю товарів, транспортних засобів використовується автоматизована система митного оформлення (АСМО). Модулі АСАУР входять до складу АСМО і забезпечують автоматизований аналіз та оцінку ризиків у режимі реального часу при оформленні митних декларацій і в наземних пунктах пропуску.

Для подальшого розвитку системи управління ризиками та автоматизації процесів аналізу й оцінки ризиків необхідним є доопрацювання програмної підтримки АСМО, відстеження інформації про осіб, які перетинають кордон, зокрема через повітряні пункти пропуску.

Ужиття заходів з реалізації стратегічних напрямів розвитку системи управління митними ризиками в Україні неможливе без вирішення проблем *ресурсного забезпечення та належної підготовки персоналу*. Опанування основ ризик-менеджменту ведення державної митної справи має здійснюватись у рамках підготовки осіб, уперше прийнятих на роботу у митницях. Крім того, необхідно забезпечити постійне навчання особового складу з питань управління ризиками, а також підвищення його кваліфікації за цим напрямом шляхом проведення на постійній основі тренінгів, семінарів, у тому числі із залученням іноземних експертів.

Ужиття комплексу заходів за визначеними стратегічними пріоритетами сприятиме реформуванню державної митної справи на засадах запровадження сучасної системи проходження митного контролю, наданню відповідним управлінським процесам необхідного динамізму і послідовності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У контексті завдань євроінтеграції нашої країни виокремлюються, принаймні, такі основні стратегічні напрями вдосконалення діючої в Україні системи управління митними ризиками: удосконалення законодавчого забезпечення цієї діяльності; розбудова організаційної структури; вдосконалення процесів управління ризиками та налагодження ефективної взаємодії учасників; запровадження сучасних інформаційних технологій аналізу та оцінки ризиків; ресурсне забезпечення та підготовка персоналу.

Важливо зазначити, що вказані напрями відповідають Митним прототипам ЄС, а також Стратегії з управління митними ризиками ЄС у цілому. Імплементация цих документів, як і Митного кодексу ЄС, є частиною зобов'язань України, визначених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. З метою практичної реалізації визначених стратегічних напрямів доцільно розробити і прийняти зведений план узгоджених між собою заходів (наприклад у форматі “дорожньої карти”), спрямованих на розвиток національної системи управління митними ризиками з урахуванням кращого зарубіжного досвіду та міжнародних зобов'язань України.

Водночас доцільним є розгляд питань методологічного і прикладного характеру щодо формування засад ефективного функціонування системи управління ризиками в державній митній справі. З огляду на це перспективними напрямами подальших наукових розвідок вважаємо дослідження механізмів аналізу та оцінки ризиків у різних видах пунктів пропуску, створення комплексної автоматизованої системи моніторингу застосування відповідної управлінської системи, розробку методичних і практичних матеріалів для підготовки персоналу та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] // Інформаційно-правовий портал “Закони України”. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/print

2. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур [Електронний ресурс] // Інформаційно-правовий портал “Закони України”. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643/print

3. Протокол про внесення змін до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі [Електронний ресурс] // Інформаційно-правовий портал “Закони України”. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_053/para2#n2

4. Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі Всесвітньої митної організації [Електронний ресурс] // Інформаційно-правовий портал “Закони України”. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/976_003/print

5. Управління ризиками в митній справі: зарубіжний досвід та вітчизняна практика : монографія / за заг. ред. І. Г. Бережнюка. – Хмельницький : ПП. Мельник А.А., 2014. – 288 с.

6. *Несторишен І. В.* Особливості прийняття рішень в митній сфері на основі ризику / І. В. Несторишен, І. Г. Бережнюк // Сталій розвиток економіки. – 2012. – № 6. – С. 189–194.

7. Пашко П. В. Митна безпека: теорія, методологія та практичні рекомендації : монографія / П. В. Пашко. – Львів : ІРДНАН України, 2009. – 628 с.
8. Рудніченко Є. М. Проблеми взаємодії суб'єктів митного регулювання із суб'єктами господарювання в Україні / Є. М. Рудніченко, Ю. С. Погорелов // Конкурентоспроможність підприємства в умовах глобалізації : матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції, 7–19 квіт. 2014 р. / Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля, Ін-т упр., каф. менеджменту зовнішньоекон. діяльності ; [редкол. : А. Е. Воронкова та ін.]. – Луганськ : Ноулідж, 2014. – С. 188–190.
9. Терещенко С. С. Основи ризик-менеджменту в митній справі та зовнішньоекономічній діяльності / С. С. Терещенко. – Одеса : Пласке, 2012. – 504 с. – (Серія “Зовнішня торгівля: спрощення процедур”).
10. Customs blueprints: pathways to better Customs [Електронний ресурс] // European Commission. Taxation and Customs Union. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/customs-blueprints-pathways-better-customs_en
11. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the EU Strategy and Action Plan for customs risk management: Tackling risks, strengthening supply chain security and facilitating trade (COM/2014/0527 final) [Електронний ресурс] // European Commission. Taxation and Customs Union. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2014:0527:FIN>
12. Union Customs Code // European Commission. Taxation and Customs Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0952&rid=1>
13. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю [Електронний ресурс] : наказ М-ва фінансів України від 31 лип. 2015 р. № 684 // Інформаційно-правовий портал “Закони України”. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15>
14. Про затвердження Порядку здійснення фото-, відеофіксації митних та інших формальностей, які проводяться контролюючими органами [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 черв. 2016 р. № 370 // Інформаційно-правовий портал “Закони України”. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/370-2016-%D0%BF>
15. Митний кодекс України. – Київ, 2017. – 372 с.

REFERENCES

1. Association agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part // Informational and legal portal “Laws of Ukraine”. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/print (accessed 14 December 2017).
2. The International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs procedures // Informational and legal portal “Laws of Ukraine”. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643/print (accessed 14 December 2017).
3. Protocol of Amendment to the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization // Informational and legal portal “Laws of Ukraine”. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_053/paran2#n2 (accessed 14 December 2017).
4. Framework of Standards to Secure and Facilitate Trade of World Customs Organization // Informational and legal portal “Laws of Ukraine”. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/976_003/print (accessed 14 December 2017).
5. Управління ризиками в митній справі: зарубіжний досвід та вітчизняна практика: монограф.; за загальн. редакцією І. Г. Березньюка. – Кіровоград : ПП. Мельник А.А., 2014. – 288 с.

6. Nestoryshen I. V. Osoblyvosti priynyattya rishen v mytniy sferi na osnovi ryzyku / I. V. Nestoryshen, I. G. Berezhnyuk // Stalyj rozvytok ekonomiky. –2012. – № 6. – pp. 189-194.
7. Pashko P. V. Mytna bezpeka: teoriya, metodologiya ta praktychni rekomendaciyi: monograf. / P. V. Pashko. – L'viv : IRDNAN Ukrainy, 2009. – 628 s.
8. Rudnichenko Ye. M. Problemy vzayemodiyi sub'yektiv mytnogo regulyuvannya iz sub'yektamy gospodaryuvannya v Ukrayini / Yu. S. Pogorelov, Ye. M. Rudnichenko // Konkurentospromozhnist' pidpryemstva v umovah globalizaciyi: materialy I Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konferenciyi, 7–19 kvit. 2014 r./ Shidnoukr. nac. un-t im. Volodymyra Dalya, In-t upr., kaf. menedzhmentu zovnishn'oekon. diyal'nosti ; [redkol.: Voronkova A.E. ta in.]. – Lugans'k : Noulidzh, 2014. – pp. 188–190.
9. Tereshchenko S. S. Osnovy ryzyk-menedzhmentu v mytnij spravi ta zovnishn'oekonomichnij diyal'nosti / S. S. Tereshchenko. – Odesa : Plaske, 2012. – 504 p. (Seriya “Zovnishnya torgivlya: sproshchennya procedur”).
10. Customs blueprints: pathways to better Customs // EuropeanCommission.Taxation and Customs Union. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/customs-blueprints-pathways-better-customs_en (accessed 15 December 2017).
11. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the EU Strategy and Action Plan for customs risk management: Tackling risks, strengthening supply chain security and facilitating trade (COM/2014/0527 final) // European Commission. Taxation and Customs Union. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2014:0527:FIN> (accessed 15 December 2017).
12. Union Customs Code // European Commission. Taxation and Customs Union. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0952&rid=1> (accessed 15 December 2017)
13. Pro zatverdzhennya Poryadku zdijsnennya analizu ta ocinky ryzykiv, rozroblennya i realizaciyi zahodiv z upravlinnya ryzykamy dlya vyznachennya form ta obsyagiv mytnogo kontrolyu: nakaz Ministerstva finansiv Ukrayiny vid 31.07.2015 r. № 684. // Informational and legal portal “Laws of Ukraine”. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15> (accessed 16 December 2017).
14. Pro zatverdzhennya Poryadku zdijsnennya foto-, videofiksaciyi mytnyh ta inshyh formal'nostej, yaki provodyatsya kontrolyuyuchymy organamy: postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 08.06.2016 r. № 370 // Informational and legal portal “Laws of Ukraine”. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/370-2016-%D0%BF> (accessed 16 December 2017).
15. Mytny kodeks Ukrainy. – Keeiv, 2017. – 372 s.

SUMMARY

Problem setting. Article 76 of the Association Agreement between Ukraine and the EU stipulates that parties will ensure, among other things, the application of modern customs techniques, including risk assessment, in order to simplify and facilitate the entry and release of goods, as well as the application of the international instruments applicable in the field of customs and trade including those developed by the World Customs Organization (WCO), the WTO, as well as EU guidelines such as the Customs Blueprints. Use of risk management system for selection of goods, vehicles, which should be subjects to more detailed customs control is also set in other international documents which Ukraine is obliged to implement.

Considering abovementioned problem of further risk management system development in Ukraine becomes an important issue of interest. Such development should aim to make it function in accordance with international standards and the best European practices.

Recent researches and publications analysis. Problem of customs risks definition and development of relevant system is reflected in researches of I.G.Berezhnyuk, I.V.Nestoryshen, P.V.Pashko, Ye.M.Rudnichenko, Tereshchenko S.S. and other scientists. Main attention in their works is paid to

risks analysis and assessment during customs control, legal basis and organizational aspects of risk management system functioning and some steps to be taken in order to improve its application. At the same time problem of integrated comprehensive action plan development is still unsolved.

So the main *objective* of the article is to specify strategic directions of customs risk management system development within the context of European integration considering provisions of EU-Ukraine Association agreement and EU Customs blueprints.

Statement of basic materials. The article specifies strategic areas of Ukrainian customs risk management system development. These areas are based on the results of analysis of WCO and WTO documents, EU Customs Risk Management Strategy, EU Customs blueprints, as well as provisions of existing Ukrainian customs legislation and developments of Ukrainian scientists. Areas are the following: improvement of legal basis; organizational structure development; improvement of risk management and establishment of effective interaction between stakeholders; introduction of up-to-date information technologies for risk analysis and assessment, as well as monitoring the effectiveness of its application; resource support and staff training.

Within *improvement of legal basis* it is proposed to make changes regarding submission of pre-arrival information by carriers for safety and security purposes, development of automated system to distinguish companies according to the level of their law-obedience, joining to EU NCTS as another source of pre-arrival information and AEO implementation. All these measures will help to improve efficiency of risk management system application because of better targeting. Preliminary decisions on customs value can also make a substantial contribution into better risks analysis and assessment. To make sure that risk management system is used in a uniform manner it is important to define algorithms of customs control in different types of BCPs.

Organizational structure development means necessity of special units establishment. Relevant departments should be established on the national level (central department for coordination of risk management system application), as well as on the regional level (operational risk analysis and assessment units in each customs office).

Improvement of risk management and establishment of effective interaction between stakeholders includes maintaining of risk management system, development of regional risks profiling, enforcement of central risk management department, expansion of sources for risks analysis and assessment, application of targeting approach, development of comprehensive automated system for monitoring of risk management system application, use of additional tools for verification of customs control results. To pick up information about new risks and other relevant data special software should be developed.

One of the main areas in risk management system development is application of modern *IT technologies* for risks analysis and assessment. This means that new modules for automated risk management should be added to the automated system for customs clearance. Special attention should be paid to the automated processing of information about passengers in BCPs.

Strategic development of risk management system is impossible without relevant *resources and staff training*. This should include training for newcomers, advanced trainings and special trainings, workshops (with international experts invitation where possible).

Conclusions of the research. Implementation of comprehensive set of measures in mentioned strategic areas will contribute to the reforming of state customs affairs. These changes would be based on introduction of modern customs control system. At the same time it will allow to ensure relevant management processes with the necessary dynamism and consistency.